

Ontdek de beschermde gebouwen en het landschap van de voormalige Landloperskolonie langs het Weldadigheidspad van 5,4 km, dat gedeeltelijk is uitgezet op het wandelnetwerk 'Kempense Kolonies', en dat geschikt werd gemaakt voor rolstoelgebruikers en kinderwagens. Deze historische site is in volle restauratie, onder coördinatie van de gemeente, in samenwerking met vzw Kempens Landschap.

Startplaats:

Merksplas, Kapelstraat, 10 aan het Bezoekerscentrum Kolonie, knooppunt 51

Wandelnetwerk 'Kempense Kolonies': volg bewegwijzering 'rolwagen'

Start Knooppunt 51:

51 - 50 - 53 - 72 - 09 - 68 - 70 - 69 - 61 - 62 - 63 - 64 - aan begraafplaats volg rechtdoor - kruispunt na begraafplaats linksaf tot 51

Bezienswaardigheden:

Bezoekerscentrum over de landloperskoloniën, Kapel O-L-V Hemelvaart met gevangenis museum, slaapzalen van de landlopers nu Centrum voor Illegalen, strafinrichting van Merksplas, voormalige ciperswoningen, ringvaart.

Horeca

Bezoekerscentrum met brasserie, Kapelstraat 10
Er zijn meerdere rust- en of picknickbanken.

‘Weldadigheidspad’

Het Bezoekerscentrum over de koloniën van **Merksplas en Wortel** is het vertrekpunt van een unieke cultuur-historische wandeling over de voormalige landloperskolonie van Merksplas (600 ha). De gebouwen en het landschap kregen hier vorm door de aanwezigheid van de landlopers. De landloperskolonies van de Kempen en deze van Nederland stelden zich samen kandidaat voor erkenning op de lijst van het **Unesco Werelderfgoed**.

Bezoekerscentrum Kolonie 5-7.

Op basis van filmpjes en touchscreens krijg je een goede indruk over het ontstaan van de Koloniën van Weldadigheid en de verhalen van de landlopers. Je verneemt er ook waar de herder met zijn schapen op dat moment rondtrekt. Het bezoekers-centrum is gratis toegankelijk. Hier vind je ook sanitair, parking, taverne en logies.

Landloperskapel: Het koor van de **kapel O.-L.-V.-Hemelvaart**, anno 1899 is georiënteerd naar het westen in plaats van naar het oosten. In de voorgevel zie je het kruis (kerk) en de Belgische Leeuw (staat) verenigd in één kunstwerk. Over de volledige lengte van de nok van het dak prijkt er een lichtkoepel of lichtstraat. De kapel is volledig onderkelderd. Hier bewaarde men destijds de wintergroenten voor de landlopers. Sinds 1985 zijn er geen erediensten meer. Van de restauratie planning is reeds een groot gedeelte uitgevoerd. .

Het **gevangenis**museum bevindt zich in de landloperskapel. Hier vertelt men het cultuurhistorisch verhaal van de vagebonden in de landloperskolonies van Merksplas en Wortel, dat onlosmakelijk is verbonden met de context van de armoede en van justitie. Men verhaalt verder de geschiedenis van “Straffen en misdrijven door de eeuwen heen” van het Belgisch Gevangeniswezen, en van “Het leven zoals het was” van de landlopers, die werden opgesloten toen arm zijn nog een misdrijf was...

In het **Centrum voor Illegalen** bevonden zich destijds de slaapzalen van de landlopers. In 1955 werden uit veiligheidsoverwegingen de schilddaken verwijderd en vervangen door platte daken.

De Strafinrichting van Merksplas is één van de grootste gevangenissen van België. Aanvankelijk verbleven er alleen landlopers: ca 600 in 1825 en meer dan 5000 in 1910. Nu verblijven er in de gevangenis ca. 700 gevangenen, een bonte mengeling van vele nationaliteiten. Aan de achterzijde is een beveiligde nijverheidszone.

Rond de gevangenis bevindt zich een volledig justitiedorp met ca. 120 **cipierswoningen** van ‘rang en stand’. Hoe hoger de personeelsrang, hoe ruimer het huis. De meeste woningen werden vanaf 2003 verkocht in een sociale erfpachtregeling en zijn inmiddels gerestaureerd.

Om de toename aan ontvluchtingen te voorkomen, werd er in 1893 rond de landloperskolonie (door de landlopers zelf) een **ringgracht gegraven** van ca 10m breed en een lengte van ca 7 km. Aan de rand, bij de Vaartstraat ligt de voormalige ‘zwemkom’. In 2014 werd een wandelbrug gebouwd naar de woonzones.

Visvijvers en kleiputten. Om de stenen te leveren voor het optrekken van de gebouwen tussen 1870 en 1900, werd er een steenfabriek ingepland. Zo ontstonden meerdere kleiputten, waarvan nog enkele in oorspronkelijke staat.

Als de familie zich bij het overlijden niet ontfermde over een gevangene of landloper, werd hij begraven op deze **landlopersbegraafplaats**. Na de eenvoudige dienst, kreeg hij een plaatsje onder een sober wit kruisje, geen gedenkplaatje, enkel een nummer. Zelden zie je er bloemen of treurende mensen. Deze dodenakker kreeg een opknapbeurt in 2010. Lees op het infobord het verhaal van de Spaanse griep en van ‘de zwevende kruisjes’.

De schaapherder.

In de zomerperiode begraast een kudde schapen de dreven, onder toezicht van de schaapherder en diens herdershond, een levend visitekaartje.

